

על ספר 'אורות התשובה' ומחברו הראי"ה קוק זצ"ל*

בע"ה ב' לס' אמור קמניץ ליט.

הוד כבוד הרב הגאון המפורסם בצדקותו וחסידותו כמוהר"ר צבי יהודה קוק שליט"א מנהל רוחני דשיבת "מרכז הרב" בירושלים שלום וכל טוב לרו"מ הדר"ג שליט"א

הנה ארהיב עוז בנפשי, לגשת מול הוד מעלת הדר"ג שליט"א במכתבי זה - אף שלא הי' לי הזכות ע"ע¹ להכירו פנים בפנים - בקשר לקבלתי מאת תלמידו הוד ידידי הנעלה כמה"ר משה בוריסובסקי נר"ו ספרים אחדים מספרי כ"ק אביו מרן ומאורו של ישראל זצ"ל שהואיל הוד רום מעלת הדר"ג שליט"א, ברוב הדרת טובו וענותו, ליתן לו בעדי. לבי מלא על כל גדותיו רגשי תודה עמוקה, להוד כבוד הדר"ג שליט"א בעד טובתו הרבה, מבלי שקדם שום זכות מאתי על זה. הטבה הלזו שיש² משום הליכה בדרכיו ית' על דרך "מי הקדימני ואשלם"³, ובחז"ל⁴ מי מל לפני עד שלא נתתי לו בן וכו'. ואם חז"ל בנועם מוסרם העירו "כל הפותח פתח לחברו נפשו חייב לו"⁵, כמה יש עלי הדל להכיר טובה בכל ישות נפשי אל הוד רום מעלת הדר"ג שליט"א, בעד פתיחת לי פתחו של אולם לחדור, כפי רוח בינתי החלושה, לתוך עמקי תורת כ"ק אביו מרן זצ"ל, ע"י ספריו הקדושים.

והנה, לבוא לתוך עומק כוונת כ"ק אביו זצ"ל בספריו הקדושים, מובן - שמפאת אי ידיעת לאנשים שכמוני בחכמת האמת היא חכמת הנסתר - אין לחשוב כלל. אבל מה שעשה עלי רושם כביר, ושהיה לי כמדומה תועלת רב בע"ה, מתוך עיון

* הרב גדליה איזמן שליט"א, זקן המשגיחים היום בעולם הישיבות, נולד ה' ניסן שנת השמיטה עת"ר. מכתב זה נשלח אל הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל כנראה בשנת תרצ"ו, בהיות הרב איזמן תלמיד ישיבת קמניץ שבליטא בראשות הגרב"ב ליבוביץ' זצ"ל בעל 'ברכת שמואל', לאחר שהגיעו אליו כמה מספרי מרן הראי"ה זצ"ל. הרב איזמן עלה לארץ בשנת תש"א ולמד כשנתיים בישיבת 'מרכז הרב', ומאז שנת תש"ד הוא משמש כמשגיח רוחני בישיבת 'קול תורה' בירושלים. בזמנו הוא הזמין את הרצ"ה להיות הכהן שיפדה את בנו בכורו, ושמר עמו על קשרי ידידות חמים ומיוחדים עד לפטירת הרצ"ה בפורים תשמ"ב. עוד ינוב בשיבה דשן ורענן בבריאות ובנחת. אנו מפרסמים את הדברים לרגל מלאת שבעים ושלוש שנה לפטירת הראי"ה, ג' אלול תרצ"ה. תודתנו נתונה לרב אברהם זק"ש שליט"א מירושלים על מסירת צילום המכתב למערכת 'המעין'. ההערות נוספו ע"י המערכת. י"ק.

1	עד עתה.	2	אולי צ"ל 'יש בה'.	3	איוב מא, ג.
4	ויק"ר כז, ב ועוד.	5	ע"פ שמו"ר ד, ב.		

שטחי בספריו הק', הוא ההכרה שלו, כה ברורה, בפנימיות ובפנימי פנימיות, בכל העניינים שנגע, במידה כה חזקה שהוא כראיה ממש, עד למדריגה שנעלם מאתו זצ"ל לגמרי החיצוניות והקליפה, באפיסותה ובשלילתה, לעומת עשירות וזוהר התוך והפנים. כל מה שמוסר לנו עושה רושם עלינו מפני שמספר לנו מה שרואה, לא מה שחושב ולא מה שמרגיש לבד, כי אם מה שנתגלה לו לעיניו ממש.

ההשגחה העליונה ברוב טובה וחסדה, שלחה אלינו נשמה אצילה זו המוכרחת ביחוד לדורינו, דור דל הפנים, דור שנמשך לגמרי אחרי דרך החומריות והחיצון, מבלי הבין כלל עשירות תוכן הפנימי של הישות ומלאה, שלעמיתה החיצון הוא שלילה גמורה במלוא מובנה של המלה. והלא זה, כמדומה, הוא הסיבה העיקרית להירידה הנוראה של הדור בתור 'מחלל את הקדשים'⁶, בהורקת כל תוכן קודש פנימי ורוחני מאת היצירה, ורק אל זוהמת החומריות והחיצון עיניו. ובחז"ל⁷ "תשת חשך ויהי לילה"⁸ זה עולם הזה שדומה ללילה", וכביאור הגרש"ז זצ"ל⁹ מפני "שפנימיות עוה"¹⁰ נעלם ונסתר מעיני בני אדם", "בו תרמוש כל חיתו יער"¹⁰ אלו הרשעים שדומים לחיות היער". ועוד בראשית התייסדות האומה האלוקית מבט חיצוני זה עשה הקרע הנורא ומחיצה עולמית בין בחיר האבות הוא יעקב אע"ה ובין עשיו, מקור הקליפה והחומר, כמו שביאר הספורנו זצ"ל על "הלעיטני נא מן האדום וכו' על כן קרא שמו אדום"¹¹, "כשראה שכל כך נתמכר למלאכתו הנפסדה עד שלא הכיר בנזיד כי אם צבעו", ומחמת כן בא אליו בטענה שימכור לו הבכורה, הוא ירושה הרוחנית של אברהם אבינו ע"ה, מכיון שאין לו יכולת להכיר הפנים, יעו"ש בספורנו. מני אז ואילך נתפרדו השבילים, יעקב בתור נשמת היצירה וסגולתה, ועשיו בתור קליפתה, כי כל מבטו ומגמתו היה אך ורק אל החיצון.

ומה מאוד מורגש הירידה הנוראה הלזו בימינו, שנגררים אחרי הקליפה והחיצון בכל מקצועות החיים הרוחניים והגשמיים באופן מבהיל למדי. ואז הורד אלינו נשמת כ"ק אביו מרן זצ"ל, לפקוח עינים עיוורות ולאמור לאסירי החיצון צאו. ומבעד ערפלי החיצון חדר לתוך פנימי פנימיות החיים, וכשופר נשא קולו אל כל אנשי החיים להרים להם וילון הדק של הקליפה, להראות להם העשירות, הזוהר וההוד שיש בנשמות ובפנימיות היצירה האנושית והאומה האלוקית. כמה מקסימים דבריו כשאומר "הנני רואה איך העוונות הם עומדים כמחיצה נגד האור הבהיר האלוקי" וכו' (אה"ת ז, ה)¹², פשוט רואה ומספר מה שרואה. חדר בברירות הראיה אל הפנימיות של "החוצפה דעקבתא דמשיחא", שהסיבה הוא "מפני שהעולם כבר

6	אבות ג, יא.	7	ב"מ פג, ב.
8	תהילים קד, כ.	9	הג"ר שמחה זיסל מקלם.
10	תהילים שם.	11	בראשית כה, ל.
12	'הנני רואה איך העוונות הם עומדים כמחיצה נגד האור הבהיר האלוקי, הזורח ברוב זהרו על כל נשמה, והם מחשיכים ומאפילים את הנשמה. התשובה, אמנם אפילו אותה שהיא מחשבת בעלמא, גם היא פועלת ישועה גדולה, אבל לידי גאולה שלמה באה הנשמה דווקא על ידי הוצאה לפועל את התשובה שבכח'...		

הוכשר להבין איך כל הפרטים מקושרים עם הכלל" וכי' (אה"ת ד, י)¹³. ראה, פשוט, איך זרמי התשובה שוטפים כגלי שלהבות שעל גוף השמש, והם נותנים חיים לכל הישות (אה"ת ד, א)¹⁴. ראה, איך שכל חטא סותר את האחדות שבין האישיות הפרטית עם ההוויה כולה (אה"ת ה, ג)¹⁵. הוא זצ"ל ראה, מה שלא ראו כל בני דורו, איך שכל הכרה ומחשבה יורדת ממקום גדולתה לשעה, ירידה צורך עליה, כדי שתקנה לה בסיס חומרי בכמות המספרי וכוחני (אה"ת יב, יב)¹⁶. ומהו הפלא אם לא הבינו אותו רבים ואף גדולים מבני דורו, כשהיה חסר להם החזיון הזה. עוד יותר העמיק וחדר לתוך פנימי פנימיות של מקור הרע והקליפה, עד שחדר לאותו הפינה הנוראה, שמשם ראה במבט "הצדיקים הבהירים" שהרשע ונושאי המה רק מְסֻכִּים להסתיר את ריבוי השפע של האור העליון, והמתקנים בעצם את הזרחת האור¹⁷.

13 'החוצפה דעקבתא דמשיחא באה מפני שהעולם הוכשר כבר עד כדי לתבוע את ההבנה איך כל הפרטים הם מקושרים עם הכלל, ואין פרט בלתי מקושר עם הגודל הכללי יכול להניח את הדעת. ואם היה העולם עוסק באורה של תורה במידה זו שתתגדל הנשמה הרוחנית עד כדי הכרת הקישור הראוי של הפרטים עם הכללים הרוחניים, היתה התשובה, ותיקון העולם הבא איתה ועל ידה, מופיעה ויוצאה אל הפועל...'

14 'שוטפים הם זרמי התשובה, הפרטית והכללית, דמיונם כגלי שלהבות שעל גוף השמש, אשר במלחמת עד הם מתפרצים ועולים, והם נותנים חיים להמון עולמים וליצורים אין ספורות. אין כח לקלוט את ההמון הרב של הצבעים הרבים אשר לשמש הגדולה הזאת המאירה לעולמים כולם, שמש התשובה, מפני שטפם וריבויים, מפני מהירותם הנפלאה, מפני שהם באים ממקור החיים בעצמם, שהזמן בעצמו הוא רק אחד מהתבניות המצומצמות שלו...'

15 'כל חטא מדאיב את הלב, מפני שהוא סותר את האחדות שבין האישיות הפרטית עם כל ההוויה כולה, ומתרפא הוא רק על ידי התשובה, שזורח עליו בה אור השפע העליון של האידאליות אשר להויות המציאות, ובזה חוזרת ההשוויה הכללית וההתאמה להוויה להופיע בתוכו, ושב ורפא לו.'

16 'יש שמחשבה יורדת ממרומי גדולתה וממקור טהרתה, מפני שאחרי אשר נתגשמה במעשה ובחיים טפלו בה אנשים שאינם הגונים והחשיכו את יפעתה. הירידה הזאת איננה ירידת עולם, כי אי אפשר שהטוב הרוחני המחשבי יהפך לרע, כי אם ירידת שעה, והיא גם כן לצורך עליה. אותם האנשים שהם קטנים באיכות יש להם גודל כמותי, וגם מידה זו, אף על פי שהיא נחשבת כלא לגבי האיכות, מכל מקום כשהיא מצטרפת עם האיכות היא מעטרתה, וברב עם הדרת מלך. ולא דוקא הכמות המספרית, כי אם גם הכמות הכוחנית, המרץ והחפץ לרדוף ולהשיג, לכוון את המבוקש על ידי דרכים מעשיים והתגלות הכח, כל זה מתגלה יותר אצל אנשים בעלי חומר חזק וגס וחסרי רוח אצילי, המתיש על פי רוב את הכח ביחושו להחומר. כאשר המחשבה צריכה לקנות לה בסיס חומרי, דרכה לרדת ממעלתה. בפרק כזה הנה היא מושלכת לארץ ופריצים באים בה ומחללים את קדושתה. אבל עם זה מתרבים אוכלוסיה, והתגלות האומץ החומרי הולכת ונוספת... המחזה הזה בוא יבוא ולא יאחר. אור ה' המעולף בערפילים, הגנוז בנקודת ציון היסודית, יופיע, יעלה מעמק הבכא את מקדש מלך עיר מלוכה וכל אגפיה, ועמה יעלו כל המחזיקים בכנף מעילה, הקרובים והרחוקים, לתחיית אמת וישועת עולמים.'

17 טז, יב: 'הצדיקים הבהירים, שרואים את כל העולם נדון בטוב, הם מזככים את הכל מצד בהירות רעיונותיהם ומצד הזוהר של הטוב המיושר שבחפצם הטהור, הם מסלקים את כל

עומדים אנו נבהלים על מקומינו מרחוק, ואין אנו מרשים לעצמינו אף לחשוב איך להתאים החזיון הנורא הזה עם מהלך מחשבותינו הרגילים, כי מראש ידענו כי לא תצלח.

מה מאושרים היו אנשי הדור שלנו אילו היו זוכים לקבל שפע הבנת פנימיות נשמת היצירה, ומקול רעש ורעם של ההווייה לשמוע איך היא צועקת כלביאה נוראה ומתגעגעת לתיקונה הגמור (אה"ת ד, א)¹⁸.

ובחז"ל, הובא בתחילת שערי תשובה לרבנו יונה¹⁹ על רעת המתאחר מן התשובה, משל לכת של ליסטין שחבשן המלך בבית האסורים, חתרו מחתרת פרצו ויעבורו, ונשאר אחד מהם. בא שר בית הסוהר וכו', ויך אותו במטהו, אמר לו, קשה יום, הלא המחותרת חתורה לפניך ואיך לא מיהרת להימלט על נפשך²⁰? ומעולם היה קשה לי, הלא אין המשל מתאים עם המציאות, כי הלא השר צריך להיות שבע רצון שעל כל פנים נשאר אחד מהם, ויהיה עליו עונש יותר פחות בעד שמירתו הפחותה? וכמו כן בנמשל? אמנם כל זה לפי מבט החיצוני על עולמנו הגשמי. אבל לפי מהלך הראיה של כ"ק אביו מרן זצ"ל כמה פשוטים הדברים, האם עולמנו החשוך אינה מתגעגעת לתיקונה הגמור בתוך שאר העולמות באין מספר, והאם ממעמקי סתריה אין היא צועקת אל האדם "הלא המחותרת חתורה לפניך"?

הארכתי לדבר, מרוב שמחתי בספרי כ"ק אביו זצ"ל, ומרוב רצוני להראות אל הוד מעלת רום הדר"ג שליט"א אותות הכרת טובתי בהראותי לו עוצם שמחתי בהם. כעת אני לוקח לי פנאי להגות באגרות ראייה²¹, כמה הון ועשירות יש שם על כל מלה ומלה.

יתן ה' שיחדרו מי הדעת של תורת כ"ק אביו זצ"ל, לשמחת לב כל ההוגים בה, בכל רחבי תבל, לטוב לה בשני העולמים, אמן.

מנבכי לבבי נובע חפצי העז, ששמש עליון, שמש ההשגחה העליונה, תשלח אל מול עבר פני הדר"ג שליט"א את זהריה, זהרי עונג ועידון, ומנוחה נפשית שלמה ומקיפה. כחפץ לב עבדו מוקירו בהערצה רבה,

גדלי' איזמן

מעומק דליבאי אענה ברכת שלומי לידידי תלמידיו המסתופפים בצילו, ובראשם ידידי הנעלה כמהר"ר משה בוריסובסקי שליט"א.

קלקולי העולם ואת כל הרשעה מיסודם, הם מעמידים את כל התכונה של הסכלות ושל הרשע של העולם בתור מסכים, שהם רק מתקנים את הזרחת האור, מכינים לו מקום שיוכל להאיר בעולם, אבל לא מקלקלים ולא מהרסים אותו!...

18 (המשך הפסקא לעיל הע' 14): 'הנשמה היחידית והציבורית, העולמית ועולמי העולמית, כלביאה נוראה צועקת בחבליה לתיקון גמור, למציאות האידאלית. ואנו חשים את המכאובים והם ממרקים אותנו, כמלח זה שממתיק את הברש הם ממתקים את כל מרורותינו'.

21 מהד' תרפ"ג.

20 קהלת רבה ז, טו.

19 סע' ב.